

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

JUNI 1998 - 19de JAARGANG - Nr 2

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Cappon Géry	Dominicus de Roovere wordt baljuw in 1655	47
Fonteyne Norbert E.	Ko Noomes glorierijke aftocht (vervolg)	49
Arnou Patrick	Branden en brandbestrijding in de deelgemeente Veldegem (± 1935-1976)	67

JUNI 1998 - 19de JAARGANG - Nr 2

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Johan Braet
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Jef Depuydt

Klaprozenlaan 13, Loppem
B.J. Lievensstraat 12, Zedelgem
Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Patrijzenhoek 9, Zedelgem
Groenestraat 29, Zedelgem
Aartrijksestraat 18, Aartrijke
Eernegemsestraat 6, Aartrijke

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Volledige artikels of belangrijke delen mogen niet overgenomen worden zonder toelating van de auteur.

Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

DOMINICUS DE ROOVERE WORDT BALJUW IN 1655

Géry CAPPON

In het Fonds Gilliodts in het Stadsarchief van Brugge wordt de oorkonde bewaard, waarbij Dominicus de Roovere benoemd wordt tot berijder van het Ambacht Aartrijke, Zedelgem en Loppem. Die oorkonde, waarvan de zegels verdwenen zijn en 23 cm bij 18 meet, dateert van 31 juli 1655¹.

Dominicus de Roovere volgde hiermee Juliaan de Boignie op die overleden was in Aartrijke op 9 mei 1655. Catharina Dezaghère, de weduwe van berijder Juliaan de Boignie, hertrouwde met Dominicus de Roovere, nog voor hij benoemd werd.

Dominicus de Roovere werd aangesteld door het College van Burgemeesters en Schepenen van het Land van het Vrije. Dit wijst erop dat de berijder, soms ook baljuw genoemd, een ondergeschikte functie had en hierbij moest rapporteren aan de hoofdbaljuw van het Brugse Vrije. De nieuwe baljuw Dominicus de Roovere bezat

¹ SA Brugge: Fonds Gilliodts, oorkonde nr. 19. De gegevens uit die oorkonde zijn een aanvulling op het hoofdstuk *Het Ambacht Aartrijke* van Jules Pollet dat opgenomen is in zijn *Bijdragen tot de Geschiedenis van Aartrijke, 898-1740*, Aartrijke, 1982, p. 27-31.

voldoende *bequamithey*t ende *capaciteyt* om dit ambt waar te nemen en legde de gebruikelijke eed af om in die functie bevestigd te worden. In de oorkonde wordt uitdrukkelijk gestipuleerd dat hij, de nieuwe baljuw, de opdrachten van het College van Burgemeesters en Schepenen naar behoren moest vervullen en dat dit college hem hierbij, indien nodig, zou helpen: *niet en doen eenighe obstacle ofte beletsel, nemaer alle eere ende bystandt* zullen verlenen.

Door die benoeming stond Dominicus de Roovere aan het hoofd van het reeds aangehaalde ambacht en diende erover te waken dat de wet (dit waren de costumen of het gewoonterecht van het Brugse Vrije) nageleefd werden in zijn ambtsgebied. Bovendien moest hij de openbare orde handhaven.

Bijlage: de oorkonde

*Burghm(eeste)rs ende Schepen(en) sLandts vanden Vryen doen te weten dat wy considerende de bequamithey*t ende *capaciteyt* vanden persoon van Dominicus de Roovere, in huwelicke hebbende Catharinne Dezaghene, w(eduw)e van Juliaen de Boiginie, overleden beryder vande Ambachte Aertrycke, Sedelghem ende Loppem. Den selven de Roovere hebben(de) gheadmiteert soo wy hem admiteeren by desen tot het bedienen vande selve beryderschepen, hebbende ghedaen den ghewoonlicken eedt daertoe staende. Versouckende de ghone hier wesende van onse indicatye, mitsgaders lastens ende bevelen de ghone t'onse bevele. Staende dat sy den voornoemden Dominicus de Roovere int faict van syn voorseyde beryderschepen niet en doen eenighe obstacle ofte beletsel, nemaer alle eere ende bystandt dies versocht synde. In kennisse der waerheyt syn dese (pre)sente let(te)ren gheseghelt metten contreseghel van saecken vanden voor(noomde) lande ende by eenen vanden pensionnarissen vanden selven lande. Onderteeckent desen XXXIe july sesthienhondert ende vyfenvyftich.

Géry Cappon
Patrijzenhoek 9
8210 Zedelgem

KO NOOMES GLORIERIJKE AFTOCHT ¹

Norbert Edgard FONTEYNE

En op een avond dat we stomdronken waren, zaten we bij een platgebrand kasteel. Alleen de oudste muur, zo van een meter dik, stond nog rechtop en daar zaten we nu tussen, voor de snijdende wind en stookten een reuzevuur. De mannen gingen om de beurt hout halen uit de houtmijten die bij een bos stonden en toen hoorden we opeens huilen en roepen. Eerst wisten we niet of ze lachten of vloekten en toen we bijgekomen waren, zat daar elke man met twee, drie flessen wijn in de handen. De hele houtmijt zat volgestoken met verdoken wijn. Daar zijn we twee dagen gebleven tot de wijn uit was en om de eenvoudige reden dat we niet verder konden. Daar hebben we veel op het spel gezet. Nog een halve dag en de Fransen hadden ons te pakken gekregen. Dan hebben we ijlmarsen moeten aanleggen om de onontbeerlijke voorsprong te halen. Daar ben ik ook mijn tenen kwijt geraakt omdat ik bijna helemaal bevroren was van te veel wijn te zuipen. Alleen de kapitein dronk geen wijn, een geluk, want zo was er iemand die het vuur aanhield, die alleen de vrachten hout ging halen, de hele nacht en dag door, wat niemand nog gekund zou hebben. Hij heeft me ook binnengehaald uit de sneeuw waar ik gevallen was en reeds half stijf stond. Hij is die twee dagen als een vader geweest, waakte en werkte, want deed hij het niet, dan had daar niemand nog naar iets omgezien. We waren wellicht omgekomen en nooit heeft hij iets gezegd of gemord. Alleen toen het hoogstnodig was, heeft hij ons

¹ Vervolg van blz. 44 van deze jaargang.

opgepord tot we gingen, een bende brooddronken deserteurs op de vlucht voor het eigen leger, strompelend door de sneeuw en gaan en gaan en niet vallen. Schoppend en stampend liep hij achter de bende aan als een schapenhond en verzamelde diegenen die achter wilden blijven, hield ze samen, regelde en bracht ons vlug wat afzijds in een bos tot rust, waar we buiten gevaar waren en weer was de nacht voor hem bijna alleen om te waken en te stoken, en 's anderendaags marche forcée! Die enkele keer is hij te paard gegaan omdat hij werkelijk niet meer kon. Hij greep de mannen bij de kraag, haalde ze recht, omdat ze te ver af waren, stampte ze tegen de benen en vooruit. Hij huilde in ieder z'n oor: "De Fransen zijn daar!" en "We moeten naar moeder!" Dat bracht iedereen op de mars.

Eens dat we in dagen geen eten gezien hadden, buiten de rantsoenen in onze ransels die immer zorgvuldig bijgehouden werden, we zaten toen in een streek waar we bij het heengaan heel wat tijd waren opgehouden, zodat ze letterlijk uitgeperst was en niets meer te leveren had, daar hebben we dan de Fransen zelf verjaagd. "De jongens moeten naar moeder," zei de kapitein. Die hadden een paar koeien kunnen vinden ergens op een verdoken hoeve en dan hadden ze nog een paar stukken grof wild opgejaagd en nu hielden ze de vette kermis in een stukgeschoten dorp en van delen was er natuurlijk geen sprake. Iedereen dacht toen aan zichzelf.

Daar zijn we als een wervelwind overgekomen, eerst de ruitery, zodat de meeste Fransen reeds op de loop gingen in de gedachte er met kozakken te doen te hebben. Van alle kanten holden we zo met twee, drie paarden voorbij elk huis en schoten er met pistolen in de lucht en naast de mannen. Eer we zo tweemaal de tocht door het dorp gedaan hadden, was het leeg gelopen en konden we er ons rustig aan hun goed bereide spijzen zetten.

Eens hebben we een stadje ontzet. Dat was zo een oud stadje met muren en poorten en versterkingen, en daarrond lagen de maraudeurs. Dat stadje was nu eens moe van brandschattingen te betalen en plunderingen te ondergaan en had gesloten poorten die werkelijk intrigeerden. Ze dachten wellicht dat zo'n afgesloten stadje een schat moest bergen. Alle voorbijkomende deserteurs en maraudeurs hadden zich verzameld en gingen eenvoudig niet meer verder. Dat scheen een rendez-vous te zijn, maar intussen zat het kleine stadje dat nooit gemeend had zo'n beleg in regel te moeten doorstaan en zelf al duchtig gebrandschat was, in nood van eten en munitie en moest zich verdedigen zoals de oude kastelen met stenen en heet water tussen de kantelen telkens de rabouwen binnen wilden.

Dan kwamen wij af, maar natuurlijk de ruitery vooraf, een wilde wervelwind. Men moest goed paarden gewoon zijn om het op zulke wilde hitjes te houden die, van zo we aan het stormen gingen, niet te houden waren en waar ze een open vlakte snoven, vooruit schoten als een weerlicht. Zo kwamen we opdagen in een wolk van sneeuw en damp, schietend en zwaaiend met onze sabels. We konden het bijna zo goed als de kozakken zelf. Elke man had een hele trits driehoekige blokken hangen om zijn schouders, vol spijkers geslagen. Die gooiden we voor de paarden zodat ze omdraiden waar ze kwamen briesten van de pijn, terwijl we tussen hen in schoten. Zo trokken we twee- driemaal door de bende heen, die verbaasd, geen kozakken verwachtend, voor een groot deel op de vlucht sloeg. Daarop kwam het gros van het leger van achter het bos met geweerschoten, huilend en vloekend. Dan was het daar een vluchten naar alle zijden, het veld in.

We hadden gedacht de honden die er zaten te verjagen en het stadje voor ons te nemen. We wilden het zelf plunderen, maar daar

werden we door onszelf gevangen. De mensen zetten hun poorten open en ontvingen ons met open armen en als de redders, met de grootste eer. Blikken soldaatjes brachten ons de militaire eer. We traden in en zongen ons "nationaal lied". Een liedje dat van in den beginne verboden was in het leger en bij het begin van de campagne in Rusland verspreid was en waar zware straffen stonden op het zingen, maar dat nu opeens overkwam en algemeen, in een beweging van opstand, gezongen werd. Wij zongen het zodra er wat rust en wat goede atmosfeer gekomen was:

Refr. Wij zijn hier de vreemden in Frankrijks heir.
Wij waren zo arm en zonder verweir,
zo heeft de gier ons met hem gesleurd.

Maar wie ook gier is, die wordt eens kreng,
dan hebben we weer klauwen en stalen zweng,
en nemen ons deel, als hij wordt verscheurd!

Maar wie we dan zijn? Vraag het de vijand, die beter
toch waar,
ons vreemden de vriend: of hij ooit ons zag wijken!
of vraag het nog liever ter plaatse daar,
we stonden en streên, aan de menigte lijken!

1° Maar wie we dan zijn? Vraag het de herbergen langs de
baan,
De kannen, de tonnen, de stopen, de maten,
of iemand van ons ze ooit ledig liet staan
of iemand van ons ze half vol heeft gelaten?

2° Maar wie we dan zijn? Vraag het de meisjes Europa door,
het brunette Spanjooltje, de zwarte Egyptijnen

voor wie ze dan schreiden als 't leger ging voort,
die suik'ren Françaises of die helle Pruisijnen?

Daarna werden we ontvangen op het stadhuis als overwinnaars, onze kapitein vooraan op een paard en de ruitery eromheen als een lijfwacht en dan het hele leger, honderd man sterk, met woest, ongeschoren gelaat, die baard was lekker warm, en ruwe, gescheurde en beslijkte kleren; een haveloze bende.

Op het stadhuis las de burgemeester iets af waarvan niemand wat verstond en door de vensters stonden de mensen ons toe te wuiven en de vaandels zaten uit. De kapitein antwoordde en zei dat we een fijne reden hadden om naar huis te gaan. De Fransen, we wisten wat Fransen waren: zulke landdieven! Ze mochten kreperen waar ze liepen en dan eerst zou de wereld goed gereinigd zijn, als dat goedje eruit was. We moesten ons werkelijk inhouden om niet hardop te vloeken om zo zijn rede te onderlijnen, en dan zongen we weer en kregen weer drank, het enige wat ze hadden. De mensen deden hun muts af voor onze zang, het was nochtans een louter liefdeslied, want een ander kenden we niet en de marseillaise wilden we niet zingen. Zij namen het voor ons nationaal lied. Het was een liedje van ons schoon brunetje dat eens een oogske en een zoentje gaf, een zoentje dat mijn wangetje kreeg:

Ik zoende beide haar wangetjes rood
en pakte toen haar borstjes bei!
zodat ze haar hoofdje neder lei!
O! Dat ze haar hoofdje neder lei!

En toen we die wijven zagen en die kinderen die meeliepen, dan staken we opeens fier onze koppen omhoog en stapten trots in de rij en hadden een uitzicht van: dat deden wij, wij zijn de overwin-

naars, dat kunnen wij!

Die keer hadden we feitelijk ook eten nodig en proviand en toch zijn we, die ene keer, voortgegaan zonder. De mensen hadden er bijna geen meer en wij moesten in onze rol blijven.

De steden zouden elkaar verwittigen dat we op tocht waren. Het werd een echte kommer voor de kapitein om orde te houden, één enkele maal heeft hij hardhandig moeten optreden toen een Brusselaar, een echte aap, alles voor hem alleen wilde hebben van een buit die hij gevangen had. Ook met de kapitein wilde hij niet delen, en delen was ons grootste parool, zonder hetwelk onze groep uiteen viel. De Brusselaar sprong recht naar hem toe met zijn mes. Maar dan sloeg de kapitein met de vlakke hand op de kop van de soldaat zodat we meenden dat het ventje samen zou vouwen. Hij tuimelde achterover en ging in een hoekje zitten. 's Avonds verdween hij uit het kamp. Zeker is hij niet teruggekeerd, want een man alleen raakte geen kilometer ver of hij was vermoord door burgers of kozakken.

Tweemaal hebben we het leger achter ons gekregen, we waren immers deserteurs of maraudeurs. Maar och heere, het leger zelf was al heel ver gezet, hele tuchtloze groepen liepen het land af, naar alle zijden. We waren maar een grotere bende tussen de andere! Maar wat hen vooral woedend maakte, was dat we met het beste voor hun neus lopen gingen en alles eerst beet hadden, daar we door de mensen ernstig genomen werden en de eerste en de beste eer kregen.

Eens kwamen vijf ruiters beleefd melden dat we gesommeerd werden weer het leger te vervoegen. Die werden door de kapitein in de gevangenis opgesloten met voldoende voedsel en drank, tot de rest

van het leger hen zou verlossen. Een echt buitenkansje voor die mannen, die niet veel meer onder de neus te steken hadden en meer nood hadden dan orders.

Maar dit wekte alleen nog meer woede. Toen, dagen later, achterhaalde ons een hele groep lichte ruitery. Die heeft ons heel wat spel bezorgd. Terugkeren wilde geen van ons, hoewel de kapitein zei: "Kijk, u doet wat u wilt! Ik echter ga en zorg voor mijzelf!" Niemand wilde blijven. Samen riepen ze het toen van alle zijden. "Zo is 't goed," zei de kapitein en liet weten dat we geen zin hadden om terug te keren. Daarop begonnen ze te schieten. "Als het zo is", zei hij. Hij riep mij alleen en sprak met mij iets af. Hij legde zijn mannen in slagorde om een gevecht in regel in te zetten. Onderwijl waren wij met onze ruitery een grote omweg gaan maken en kwamen nu in brede, uitgespreide formatie die over ons aantal bedroeg, wat we van de kozakken hadden geleerd, achter de Fransen opgedoken, schietend en roepend en zwaaiend met onze sabels. Toen vielen die aan het roepen "de kozakken!".

Onze vlugge, fijne paardjes bedrogen iedereen in deze zaak en toen zo tussen twee vuren bleef hen niets anders over dan vlug te paard te springen en de wijk te nemen.

Van dan af weken we van de route af en liepen voortaan maar naast de baan van het leger, naar de zee toe, zodat ze ons spoor niet meer ontmoetten.

Die kozakkenpaardjes hebben ons heel wat voordeel gegeven en ons toegelaten heel wat trucs te gebruiken en ons uit te geven voor kozakken en overal werden we er werkelijk voor genomen, zowel bij de soldaten als bij veel burgers.

In de eerste dagen dat we zo op tocht waren, liepen we eens boven

op de Keizer. Toen hadden we nog niet onze vaste plaats verkozen. We moesten nog de kop van het leger achterlaten, vooraan waren er minst onaangename verrassingen te vinden. Toen kwamen we in een stad en op de markt zagen we daar de keizerlijke wachten uit een straat opdagen. De Keizer verliet het stadje. En dan zijn we daar, soort bij soort, om niet op te vallen, terzijde van de weg gaan staan en hebben met kloppend hart, op heterdaad betrap, het geweer gepresenteerd, stil en stokstijf, voor al die grote mannen van de staf en we zagen Napoleon in zijn koets zitten. Hij keek even uit zijn raampje, geelgroen van de gal, en geenszins in zijn schik, maar we stonden pal en verpinkten niet. Van dan af is het beginnen te broeien in de kapitein.

De enige gekke gedachte die ik hem ooit heb weten uitspreken was, als een stokpaardje van hem: "We moeten Napoleon kunnen pakken." Hij droomde daar echt van. "Napoleon pakken en we stoppen hem hier ergens in de grond, midden de venen en niemand weet waar hij beland is. Nu zou dat gemakkelijk gaan, veel lijfwachten zijn er niet meer, een goede aanval tegen zijn geleide en daarmee verlossen we werkelijk de wereld en vooral mijn streek, van een tyran." Dat was het enige avontuur dat hij zich gepermitteerd zou hebben met zijn mannen die hij in geweten leidde onder de stelregel "de jongens moeten naar moeder terug!" Maar hij had me dat al zo dikwijls gezegd: "Zie we zitten daar nu met honderduizend Vlamingen in Frankrijk, sedert honderd jaar. Uit hun handen komen we niet meer, tenzij er in Frankrijk zo een warboel ontstaat dat die hier uiteenvalt. Dan zullen de delen elk hun gang kunnen gaan. Dan zal het ook ons moment zijn om naar Vlaanderen terug te keren!" Dat sloot aan bij die eeuwige gedachte die hem nooit verliet: "Naar Vlaanderen terugkeren."

Daarvan heeft hij me zo vaak gesproken als we in de kampen zaten

en uitrustten. Als hij Napoleon pakken wilde, rekende hij op een warboeltje en op die terugkeer naar Vlaanderen! Ik geloof goed dat het maar best was dat Napoleon ging lopen, want anders zou hij het nog gepoogd hebben. Het liet hem geen rust meer en bij elk kantonnement vroeg hij zorgvuldig uit naar de vordering van het leger. Wij waren er meestal voor of hoogstens terzijde. Zo hadden we de beste buit voor ons en leden geen schaarshheid. Hij vroeg naar het laatste nieuws en zat op zijn kaarten te zoeken, die we uit een stafbureau gestolen hadden.

En toen begon hij ze werkelijk te bestuderen, zat te peinzen en te speculeren op stukjes papier. Dan heeft hij het me eens op de man af gevraagd: "Heb je gezien hoe weinig man er bij de Keizer waren? Zouden we ze durven aangaan, we zijn met meer dan het dubbele". Daarop zijn we enige dagen lang afgeweken van een rechte en veilige weg naar huis. Dagen dat we heen en weer zochten naar een nieuwe kruising van de keizersweg, tot we op zekere dag hoorden hoe de Keizer gaan lopen was, vulgair in een koets! Van dan af liet hij dit zoeken en werd de oude kapitein die maar één spreuk had: "De jongens moeten naar moeder terug."

Zolang we samen bleven, is geen van de mannen van onze soort, buiten de Brusselaar, verloren gegaan. We hebben meer moeten vechten en meer dienst en wacht en ronden gedaan dan in het werkelijke leger. Maar we hadden tenminste eten en veiligheid. We hadden ook enige tijd lang een paar kanonnetjes meegesleurd, maar die hadden we na korte tijd moeten opgeven omdat ze ons alleen maar ophielden.

Maar toen we in Duitsland kwamen, wilde onze groep zich in tweeën splitsen: de enen wilden de weg van het leger volgen, de algemene weg van de doortocht! Maar een ander deel, wij de

West-Vlamingen, wilden langs de kusten gaan. We roken de zee en die zee was een beetje onze zee en moest ons wel thuis brengen. Zo zijn we dan uiteengegaan, een grote bende achter het leger aan. Wij alleen, de mannen van de zeestreek, trokken langs de zee. Wij zijn allen goed thuisgekomen. Van wie de grote weg volgden, zijn de meesten gedood, gevangengenomen of gefusilleerd voor desertie of, ze zijn omgekomen op één of andere manier, want dan was Napoleon weggelopen en begon de wanorde maar eerst voorgoed en ging er niets meer behoorlijk. Het was elke dag vechten en aanvallen en roven en gevangen worden. Hadden ze naar ons geluisterd!

Wij ten andere, deelden ook van die nieuwe lasten en hadden verdubbelde moeilijkheden. Wij waren nog geen vijftig mijlen ver of we hadden met de kozakken te doen, een grote bende kozakken die daar zo, op zekere dag voor ons stond, midden het veld. Aan verweer viel niet te denken. We werden allen ontwapend en zaten nog voor de avond in een stadje, in de kerk opgesloten.

Daar was nu de uitslag van die heel grote zorg en last en ijverig werken aan die hele aftocht. We zaten kort en goed gevangen. Toen zegden de meesten al: "Waren we maar bij het gros gebleven!"- "Maar kom, van al dat klagen, komen we nooit meer in Vlaanderen," zei de kapitein, "we moeten naar moeder, maar zonder één wapen, zonder één paardje, zonder verweer."

Het was ondertussen al zaaitijd geworden en in het stadje waren de meeste mannen in de veldtocht tegen ons.

Zo werden we daar op zekere dag uit de gevangenis gehaald door de vrouwen van het stadje. Er moest gezaaid worden, ze wilden ook de volgende winter eten. De kozakken waren nu al weer veraf

en ze zouden ons wel komen halen en straks naar Rusland brengen in een groot konvooi.

We werden eenvoudig uit de gevangenis gehaald en bij de mensen ondergebracht. We kregen er kleren en moesten heel de zaaiing en het landwerk doen. Toen het kozakkenkonvooi kwam om ons mee te nemen, waren de vogels gaan vliegen, tot hun grote verbazing. Hier in deze streek waar we ons goed konden doen verstaan, waar we met de mensen konden spreken, lag in elk huis een man ingekwartierd. De kapitein en ik lagen op een kasteel en hebben daar de hele maand gewerkt. Het werd daar in plaats van een gevangenis, een soort feest met fijn eten en drinken en goede verzorging en de meesten onder ons hadden er van de eerste zondag een lief. Ze drongen zich aan ons op; de meiden kwamen vanzelf en we waren zo'n schone bende mannenvolk, allen West-Vlamingen, groot en breed, een kop boven het gewone.

Van de eerste avond kwam een meid uit het kasteel zich naast mij zetten aan de tafel waar ik onwennig te eten zat, voor de eerste maal weer menseneten aan een mensentafel in plaats van bij een kampvuur. We waren er geen knechten of geen slaven of geen gevangenen, maar een soort gasten, de huiskamer om te eten en een leven alsof we van den huize waren, we waren nog geen vijf dagen gelost of de meesten hadden een lief, een zomerlief, of woonden als de baas in huis. Eén is daarginds getrouwd en gebleven: een kerel van Torhout. Zoals die gek verliefd geraakte, het was mei en een schoon jaar, toen, dat jaar twaalf.

Een kerel van Duinkerke, een visser, een wonder van een vent, bijna zo sterk als de kapitein, die wilden ze daar kost wat kost als champetter aanstellen. Hij was bijna twee meter lang en sloeg voor de lol een herbergtafel door; maar geen baat, die wilde naar huis en

naar de Noordzee!

De juffrouw van ons kasteel was smoorverliefd op de kapitein en dan heb ik gezien hoe die werkelijk een zeer buitengewone kerel was. Hoe die zo'n stenen hart kon maken was onbegrijpelijk! Zoals dat meisje hem immer volgde en diende als een meid en hem de duimen afkeek van het gelaat. Maar de kapitein zei enkel: "De jongens moeten naar moeder!" Hij studeerde de hele zondag; terwijl wij spatsierden met een meid aan de arm door de velden of dansten op de dorsvloer, zat hij over kaarten en viste het nieuws uit en keek bezorgd. Ondertussen zat die juffrouw stil in een hoek van de kamer en durfde hem niet te storen. Ze bereidde hem fijne dingen en haalde hem dranken en, ik heb ze toevallig bij mijn late thuiskomst, de avond toen we aanstalten begonnen te maken om te vertrekken, zien kruipen voor zijn voeten, met gevouwen handen, naar hem opsmekend terwijl hij haar met star gelaat afweerde.

Wij hadden vooral de mindere mensen, maar hij had nu een echt fijne juffrouw.

Vandaar zijn we verder getrokken langs de kust in gesloten groepen. Nu was het niet meer zo goed voor ons, we hadden geen wapens meer, waarmee we ons konden verweren, en geen paarden. We hebben toen gewerkt om niet te moeten bedelen.

"Wat! Zouden we bedelend door Duitsland trekken!" zei de kapitein. "We zitten hier in een streek waar we met de mensen kunnen spreken als thuis, in die platte streek." Toen ging de kapitein overal waar we kwamen, het was volop hulp hier of daar, zodat we ons proviand wonnen voor een week om dan de volgende dagen weer duchtig door te stappen. We werkten zo, in het hooi, in de tarwe, in de bieten en in de nieuwe zaaiing, maar kwamen natuurlijk niet

zo rap meer vooruit. Er ging nu immers heel wat tijd verloren, zo door die dagen te moeten werken.

Soms brachten de boeren ons met hun wagens een heel eind verder.

Maar we waren nog niet thuis! Zo zaten we op zekere dag op onze wagens, een hele stoet, met die vele mensen. Juist die wagens zouden ons duur te staan komen. De boeren die ons voerden, waren niet die van de streek en eens toen de soldaten die stoet ontmoetten, trok dit natuurlijk hun aandacht en toen werd een boer aangesproken en mochten we eenvoudig onze wagens keren en werden zonder veel proces naar de gevangenis overgebracht.

We zaten er nog geen drie dagen of we werden op een oude boot geladen en 't ging noordwaarts, de zee in! De avond van de tweede dag werden we vrijgelaten en moesten we een hoogte op en daar een vesting en kazemat in. We hadden al die dagen niets dan water gezien en waar we heen gingen, wisten we niet. We lagen in het ruim en konden nauwelijks boven water de horizon en de opspringende golven zien, die soms tot op de patrijspoortjes dresten.

Maar de eerste morgen, een schone morgen dat we uit onze grote openingen die de ramen waren uitkeken, vloekte daar een Duinkerkenaar: "We zitten op Helgoland, 'k ben hier met mijn vader honderden keren binnen komen vluchten als we visten en 't stormde!" Daar voor ons lag een heel groepje vissersjollen.

Toen kwam het murmelen, los tegen de kapitein: waarom hebben we het gros niet gevolgd, waarom moesten we nu mordicus de kustlijn volgen? Ze werden mistevreden en bot en vergaten al wat hij voor dien gedaan had! Maar de kapitein zei niets, zat te dubben, bekeek vanuit de kazematten het stadje beneden en haalde

voor antwoord de schouders op. Eerst veel later, toen we thuis waren en naar de kameraden omzagen, zouden we ervaren hoezeer hij gelijk had gehad. Maar het was te laat om hem te danken voor zijn wijsheid en beleid die ons thuis hadden gebracht, waar al die honderden anderen geen thuis meer gezien hebben.

De vissers kwamen beneden bij storm schuilen met hun bootjes. We konden vanuit onze hoge schuilplaats zien hoe ze, van alle zijden van die eindeloze zee af kwamen zeilen, haastig om veilig binnen te zijn als schuwe vogels.

Op een avond vertrouwde hij mij zijn plan toe: "Konden we bij die boten komen, dan voeren we over zee naar huis!" Ik zei niets. Ik was wellicht de enige die niet gespot of gemord had; ik was zijn oude kameraad en dacht wel evengoed als de anderen dat hij ons echt misleid had, maar ik bleef hem toch nog vertrouwen. Ik had te veel gezien van hem om nu maar niet meer in hem te geloven.

Toen heb ik, de enige maal, ook mijn schouders opgehaald voor zijn voorstel. Hoe konden wij, vanuit onze vesting, ginder komen, een halve mijl lager? Maar hij kneep zijn lippen, zei niets meer en bleef bij zijn idee.

De meesten hoorden het niet eens, sommigen echter bleven rondom hem staan en zegden toen: "Gij hebt ons hier gebracht, waarin wilt ge ons nu nog steken? Zitten we nog niet erg genoeg?"

Een avond in december stormde het, de wind gierde om de kazematten en het haventje lag vol schepen. De zee huilde zodat we er rustig en stil bij werden. We zagen het fosforesceren tot aan de einder en de meeuwen kwamen uit angst de kazematten binnen-gevlogen.

“Jongens, de wind waait naar huis,” zei de kapitein, “een verschrikkelijke noordwester!” Wij wisten wat we waagden, de vissers waren de gevangenis beu en verzopen liever in het sop en de kapitein zei niets meer, maar sloot alleen zijn tanden open!

“Wel, ik eis van niemand hulp, ik doe het alleen. Heb ik u hier gebracht, ik haal u hier uit!” En hij keerde zich naar mij toe. “Helpt gij mij een handje?” Ik stond op en kwam bij hem staan, ook een tiental anderen kwamen onmiddellijk. “Ik heb er ruim genoeg,” zei dan de kapitein. En tot de rest: “Als ik zeg dat het tijd is om te vertrekken, kom dan tenminste mee, want we gaan naar moeder!” Het klonk kort en wat bits.

De wacht van de vesting lag boven ons hoofd. Wij zaten zo in een soort kelder van de oude kazematten, waar we altijd krom liepen van de vochtigheid. Daar heb ik mijn reuma gehaald! Een oude trap met luik leidde naar boven. Deze werd telkens men hem niet nodig had, opgehaald, zodat we eenvoudig in een put zaten. Dat was hun simpelste methode om ons machteloos te maken.

“Kom, Kobus, sta jij de onderste, en gij, kerels van Tielt en Pittem, sta op Kobus. Ik kan dan aan het luik. De soldaten zijn nu zeker allemaal op het plein.” Dat wisten zij die dag aan dag het leven in de vesting volgden. Er waren zo'n twintig soldaten, meer niet, om ons te bewaken, de rest zat heel wat verder bij de grote gebouwen. Ik ging tegen de muur staan, onder het luik, sterk geschoord om die twee kerels op mijn schouders te dragen. Geholpen door anderen klom de Pittemnaar en dan, boven hem de kapitein. Hij kon juist met zijn hand aan het luik, duwde het op en keek in het ruim. “Niemand,” deed hij teken en hees zich lenig op naar boven. “Uw mes!” Eén van ons had nog een grote hartsvanger!

Van die hele tijd, het heeft lang geduurd, heeft niemand gesproken onder de vesting. Zelfs zij die het meest spotten, zaten roerloos en bleek als een lijk. We hielden letterlijk ons hart vast. Hoelang we gewacht hebben, weet ik niet. We hoorden de soldaten binnenkomen, we hoorden ze lachen en zingen en dan hoorden we niets meer. Toen ging het luik weer open en de ladder kwam naar beneden: "Kom, mannen! Gauw!" We stommelden naar boven zo rap we konden en dan zagen we eerst goed wat hij gedaan had. Daar lagen ze, een hoop soldaten. "Ik heb er maar vijf moeten neersteken. Wie alleen binnenkwam, heb ik laten leven. Die zijn beter boven, ingepropt!" Voorzichtig trokken we naar buiten. Bij de poort lag de schildwacht naast zijn huisje. Ook hiervoor had de kapitein gezorgd en nu ging het op onbekende wegen in de pikdonkere storm naar beneden.

"Naar links, naar links, de drie laatste boten!", fluisterde de kapitein. Nadat we met veel moeite afgedaald waren, slopen we tot in het haventje. Hier en daar pinkte een lichtje in de huisjes. We bleven pal staan voor de boten. De kapitein ging binnen in de kajuitjes en de kombuizen en kwam direct weer buiten. "Kom!" De vissers lagen gebonden en gekoord, bewusteloos geslagen. "Toe, pak aan!" We namen ze op en gooiden ze aan land. Toen we zo drie bemanningen overmeesterd hadden, losten we, in een woest weder zoals er in geen jaren geweest was, de ankertouwen. "Ik ben niet bang", zei de Broekburger, "ik heb nog in ander weer gezeten!" en we staken van wal. "Niemand zal ons ooit volgen! Als het stil wordt, zijn we God weet waar!"

Maar voor ons, landratten, was dit iets anders. We lagen letterlijk als slonsen in de boten, ziek en lam, terwijl onder het geleide van de vissers, jongens uit de bende, die boten met een duizelingwekkende vaart naar het zuiden gingen, vóór de wind. Op goed geluk

af, tegen een rots, naar de kelder of naar huis. Wij weten niets van al wat er gebeurd is; we weten niet eens hoelang we op de boten verbleven, we weten alleen dat ze zwalpten, stootten, rolden en stampten en dreigend hielden en sop schepten en we doornat en doorweekt waren telkens het water over ons steeg. "Houd u vast, mannen!" We hadden geen macht. We konden niet in de kajuit blijven, omdat we meenden te stikken van de ziekte. We legden ons op het dek. De vissers draaiden touwen om ons heen en bonden ons vast aan de reling en telkens spoelde het sop over ons heen en we zwalpten mee, heen en weer, op en neer. We baden de hemel, baden en vloekten, slikten al het sop, kwamen boven en smeekten en beloofden. Toen heb ik beloofd naar Halle te gaan, tienmaal, wat ik ook deed. Toen het de tweede dag klaarde en de zee stiller werd, toen zeiden de vissers die de zeeroutes kenden zoals wij de straten in ons dorp: "We zitten op de top van Holland". We dreeven er nachten rond, tot de wind blies en we wat beter werden. We durfden, hoe zeer de boot ook nog zwalpte, ons oprichten en naar de kombuis kruipen om klederen te drogen. Ondertussen zeilden de vissers alsmaar verder zuidwaarts, naar Vlaanderen toe.

"Oggepast voor de blocus," zeiden de vissersjongens. We moesten voorzichtig zeilen en op onze hoede zijn, want elke haven lag bewaakt door Engelsen die niemand binnenlieten. Toen kwam er ook een schip opdagen en beval ons stil te houden. "Dat zijn de galeien," zei de kapitein en beval volle zeilen voor de wind. Toen schooten de karveel en de Engelse brik hun kanonnen af, drie salvo's. Daarna waren we buiten schot. Maar juist deze kartetsen ploften langs ons neer zodat het water opspatte en toen de laatste huilend aan kwam zoeven, de kapitein stond bij de reling en bekeek peinzend de prik, trof die hem in volle borst. Zo'n domme zaak. De man die ons door alles heen geleid had te moeten zien vallen door een verloren kogel!

We zijn aan land gekomen in Heist en hebben hem daar begraven. Een hele voormiddag in de kerk. Met al het geld dat we nog over hadden, betaalden we een mooie, grote dienst. We droegen hem op onze schouder, zo maar bloot op een plank, zijn schoon, groot lichaam in vol ornaat, midden al de kaarsen die ze hadden. We huilden de hele tijd, en om het graf treurde het hele dorp met ons mee, alleen door die grote mannen te zien schreien als kinderen. 's Anderendaags kwamen we in Blankenberge en diezelfde avond nog waren we thuis. Daar baden ze al elke avond voor mijn zielezaligheid. Dat was wel goed, maar het was zestig jaar te vroeg! Maar ik was er het hart van in, van de dood van de kapitein.

N.E. Fonteyne,
april 1937.

N.E. Fonteyne met zijn gezin in de tuin van "Zonneleen"
(foto: Het Laatste Nieuws)

BRANDEN EN BRANDBESTRIJDING IN DE DEELGEMEENTE VELDEGEM (± 1935-1976)

Patrick ARNOU

Als laatste van onze vijf bijdragen over de branden en brandbestrijding in alle huidige Zedelgense deelgemeenten in de periode tussen ±1935 tot aan de fusies der gemeenten in 1976, bekijken we nu de deelgemeente Veldegem.

Opnieuw steunt ons artikel op het gemeentelijk archief. De gegevens over de brandbestrijding te Veldegem blijken aldaar echter heel wat minder goed bijgehouden te zijn dan dit voor de andere deelgemeenten het geval was.

Zo werden te Veldegem de brandverslagen van vóór 1957 waarschijnlijk niet bewaard, waardoor we enkel omtrent de na dat jaar voorgevallen branden inlichtingen vinden.

Overeenkomst met de stad Torhout.

In onze vorige bijdrage wezen wij reeds op de belangrijke Wet van 16 februari 1934, waardoor elke gemeente verplicht werd hetzij zelf een brandweerdienst op te richten, hetzij een overeenkomst af te sluiten met een andere gemeente, die over een dergelijke dienst beschikte.

Deze verplichting werd verder uitgewerkt door het Koninklijk Besluit van 15 maart 1935, dat de gemeenten indeelde in gewestelijke groepen ter bestrijding van brand. Veldegem werd ingedeeld

in de gewestelijke groep Torhout, samen met Zedelgem, Aatrijke, Ichtegem, Koekelare, Kortemark en Handzame.

Veldegem telde toen 640 huizen (opgave van 11 september 1936), en ongeveer 2.400 inwoners.

Door de betrokken gemeenten werd klaarblijkelijk geen haast gemaakt om één en ander op punt te stellen en op 10 maart 1936 diende provinciegouverneur BAELS bij de gemeentebesturen aan te dringen opdat zij zo spoedig mogelijk hun nieuwe verplichtingen inzake brandbestrijding zouden nakomen.

Hierop belegde de stad Torhout in maart en april 1936 twee vergaderingen voor de burgemeesters van de gemeenten van de gewestelijke groep Torhout.

De Veldegemse burgemeester Baron VAN ZUYLEN bleef echter afwezig op minstens één van deze twee vergaderingen wegens belet, maar uiteindelijk werd door de Veldegemse gemeenteraad op 29 mei 1936 toch eenparig beslist een overeenkomst af te sluiten met de stad Torhout om bij brand te Veldegem de hulp van het Torhoutse brandweerkorps te bekomen.

De overeenkomst zelf vinden we in het gemeentearchief niet terug, maar de inhoud ervan zal allicht dezelfde geweest zijn als deze van de overeenkomsten met hetzelfde doel door Torhout met de andere gemeenten van deze gewestelijke groep, waaronder dus ook Zedelgem en Aatrijke.

Dit betekent o.a. dat de bediende gemeente aan Torhout jaarlijks een vergoeding diende te betalen van 15 centimes per inwoner, naast een afzonderlijke vergoeding bij elke brand, waarvoor bijstand werd gevraagd.

Door het afsluiten van deze overeenkomst was Veldegem dus verzekerd van de hulp van de Torhoutse brandweer in geval van brand of ramp.

Het Torhoutse korps wilde trouwens onmiddellijk zijn bekwaamheid terzake bewijzen, en kwam dan ook op een zondagmorgen om 8u00 te Veldegem een eerste demonstratie geven. Een waterput moest wel op voorhand gereed gemaakt worden...

In latere jaren werd deze aanvankelijke overeenkomst tussen Veldegem en Torhout nog herhaaldelijk aangepast, maar anders dan bv. te Zedelgem was er nooit sprake van bediening door een ander brandweerkorps dan dit van Torhout.

Belangrijk in dat verband was allicht dat het brandweerkorps van het dichterbij gelegen Ruddervoorde slechts later werd opgericht. Het ging dan nog aanvankelijk om een eigen brandweerkorps van notaris DENYS, dat in 1962 door de gemeente Ruddervoorde werd overgenomen.

Toch gebeurde het dat inwoners van Veldegem bij brand dit Ruddervoorde korps oproepen, waarbij dit ook ter plaatse kwam. Van een officiële bediening van Veldegem door Ruddervoorde was echter nooit sprake.

Vermelden we toch dat zeer recent (1998) in het kader van de hervorming van de dienst 100 een plan voorlag om de deelgemeente Veldegem voor wat betreft de ambulancedienst te laten bedienen door Ruddervoorde. Dit heeft reeds hevige protesten opgeleverd van de stad Torhout. Het brandweerverhaal is dus nog lang niet af...

Vrijwillig Pompierkorps

TORHOUT

◆ Heer & Burgemeester en
Schepenen gemeente Torhout

Landbouy. taaknemende korps het vrijwillig
korps en oefening gestreken door de
nat. Heer Inspecteur Van Broeckhoven uit
de Brugge en Burgemeester van Torhout
Gedicht en wederpartij en te maken
en het plechtige zijn in het gemeente
lands.

Ch. de Cocking

Ch. de Cocking

de Burgemeester

Torhout

Een zware brand.

Zoals hiervoor reeds gezegd, ontbreken in het gemeentelijk archief alle brandverslagen van vóór 1957.

Het eerste verslag dat wij aantreffen, handelt over een zeer zware brand in de maalderij ROMMEL aan de Koning Albertstraat te Veldegem.

Op 25 april 1957 deed zich na de middag in deze maalderij een ontploffing van een benzinelamp voor, en dit bij het in gang zetten van een dieselmotor. Er brak brand uit en de Torhoutse brandweer werd opgeroepen omstreeks 13u35.

De spuitgasten verschenen ter plekke om 13u48 met twee wagens en 11 manschappen. Intussen sloegen de vlammen uit het dak van de maalderij en werd de aanpalende woning sterk bedreigd.

Er stond een sterke wind en er waren ernstige problemen met de watertoevoer. Eerst kon water gepompt worden bij de eigenaar en bij een buurman, maar uiteindelijk viel de brandweer zonder water... Er diende een leiding gelegd naar de melkerij, zo'n 400 meter verder.

Ook de uitrusting van de brandweer was verre van perfect, want de brandweercommandant merkte zelf in zijn verslag op: "Gezien de netelige toestand onzer werkkledij zijn we verplicht geweest een tweede oproep te doen om de manschappen af te lossen".

Uiteindelijk werd ook het woonhuis volledig door de vlammen aangetast, brandde - net zoals de maalderij - geheel uit en stortte in. Om 2u30 was het vuur gedoofd, maar alles was verloren. De schade werd op één miljoen frank geschat, toentertijd een zeer aanzienlijk bedrag.

Woonhuis en maalderij werden heropgericht en bleven tot in 1969 in gebruik door de familie ROMMEL.

Hoevebranden.

Alhoewel minder dan in Aartrijke, komen in de periode 1957 tot in 1976 te Veldegem ook een aantal hoevebranden voor.

Op 4 augustus 1959 omstreeks 18u55 wordt de Torhoutse brandweer opgeroepen voor een brand in de stallen van de weduwe Alfons CASTELEYN aan de Halfuurdreef. De brandweer kwam 10 minuten later ter plaatse met 21 manschappen en drie wagens, waaronder de kersverse nieuwe brandweerwagen met pistoollansen op hoge druk. Bij aankomst waren de omwonenden volop bezig te blussen met emmers water, en de brandweer vermoedde dat zij slechts laattijdig waren opgeroepen. Oorzaak van de brand was een houten steunbalk, die uitkwam in de schouw van het washuis. Bij het afkoken van de was had deze balk vuur gevat en dit vuur was overgeslagen op het omringende stro.

Het brandverslag van deze hoevebrand is het enige dat melding maakt van de tussenkomst van de plaatselijke brandverzekering Sint-Antonius te Veldegem.

Op 12 mei 1960 breekt 's avonds laat brand uit op de zolder van de hoeve van tuinbouwer Camiel DEVRIENDT aan de Provinciebaan (huidige Torhoutsesteenweg). De brandweer van Torhout wordt opgeroepen, maar de telefoon wordt niet afgenomen... Dan maar de brandweer van Brugge gebeld, die om 23u45 wordt bereikt en uitrukt met een brandweerwagen en een ziekenwagen. Bij deze oproep was echter de plaats van de brand niet nauwkeurig opgegeven, en de brand was in de nacht niet te zien, zodat de Brugse brandweer slechts 50 minuten na de oproep ter plaatse verscheen. Intussen was men ook blijven proberen om de Torhoutse brandweer te bereiken, wat omstreeks 24 uur lukte, en ook Torhout

rukte nu uit met twee wagens en kwam nog ter plaatse alvorens de Brugse brandweer was toegekomen.

De brand bleek ondertussen echter geblust door de bewoner en de toegesnelde bureu, en dit met behulp van een op het hoveniersbedrijf aanwezige drukleiding.

Beide korpsen dienden een brandverslag in. Volgens de Brugse brandweer was er vermoedelijk 4.000 fr schade; volgens de Torhoutse brandweer 20.000 fr...

Op 1 december 1963 brandt het op de hoeve van Arsène PUYPE langs de Staatsbaan (huidige Ruddervoordsestraat).

Het bakhuis (in het brandverslag als "hovenkot" betiteld) had midden in de nacht vuur gevat. De bewoners werden door het geblaf van de hond gewekt, en verwittigden om 3u59 de brandweer van Torhout, die om 4u15 ter plaatse verscheen. Het dak was reeds ingestort bij hun aankomst, maar de brandweer kon verhinderen dat de brand oversloeg naar de aanpalende varkensstal en "kiekenren". Water werd gevonden in de nabije beek, en de straalpijpen onder hoge druk leverden goed werk. Vermoedelijke oorzaak van de brand waren brandende houtskolen, die na het broodbakken in een metalen vat waren gedaan en die 's nachts nabijgelegen "schaveling" in brand hadden gezet. Het brandverslag besluit: "Dank aan de hond en de goede windrichting is hier een ramp vermeden".

Bij de landbouwers Maurits en Roger DENOO brak in de namiddag van 6 februari 1970 brand uit in een bijgebouw tussen het woonhuis en de koestal. De brand was gelukkig grotendeels geblust door de bewoners zelf, zodat de brandweer alleen wat diende na te blussen. Oorzaak van de brand was een kortsluiting.

Op 4 augustus 1971 breekt brand uit bij de weduwe Achiel LAEVENS in de Leeuwstraat. Kinderen hebben met een brandende

kaars gespeeld, en zo het stro op de zolder boven de stallen in vuur gezet. De zolder staat in lichterlaaie bij het verschijnen van de brandweer, die erin slaagt een volle stookolietank van 2.000 liter te beschermen, die in de onderliggende stal opgesteld staat. Ook het aanpalende woonhuis kan gevrijwaard worden.

In de stallen van de weduwe COOLS-VANSLAMBROUCK aan de Zedelgemsestraat brak op 1 maart 1972 brand uit. Een opslagplaats van hout en oud "landbouwalaam" stond in brand en ook het dak van het aanpalende gebouw was reeds aangetast. De brandweer kon uitbreiding voorkomen. Ook hier was de oorzaak een met vuur spelend kind.

Enkele maanden later, nl. op 19 juni 1972, is de Torhoutse brandweer opnieuw te Veldegem op het landbouwbedrijf POLLET aan de Statiestraat 47. Een stapel hout tegen een grote varkensstal staat volledig in brand, maar kan gedoofd worden zonder dat de stal wordt aangetast. Vermoedelijke oorzaak is afval, die enkele uren voordien werd opgestookt dicht tegen de houtstapel.

Zelf geblust.

Niet alleen op de hoeven, maar ook elders blijken de omwonenden bereid om in geval van brand steeds bij te springen, en kunnen heel wat kleine brandjes geblust worden alvorens de brandweer ter plaatse komt.

Zo kan de brandweer op 10 juli 1959 totaal onverrichterzake terugkeren van bij de meubelhandel van Jules MOEYAERT aan de Koning Albertstraat 15a. Een bijgebouw in betonplaten had door spelende kinderen vuur gevat, maar eigenaar en omwonenden konden met emmers water blussen alvorens de spuitgasten aankwa-

men.

Hetzelfde doet zich op zondag 19 april 1962 voor in de bakkerij Albert VANBELLE aan de Vandendriesschestraat. Oorzaak van de brand was daar een gesprongen leiding van de oliebrander waarmee de bakoven opgewarmd werd.

Op vrijdag 15 januari 1965 breekt 's morgens brand uit in de slaapkamer van onderpastoor E.H. BONNET, veroorzaakt door een onvoorzichtigheid bij het roken. Wanneer de brandweer 10 minuten na de oproep ter plaatse verschijnt is het vuur al gedoofd door de personeelsleden van burgemeester JANSSENS die met een poederblustoestel de vlammen konden bedwingen.

Bij Luc VANNEKE aan de Koning Albertlaan konden op 16 oktober 1972 een hoeveelheid in brand geraakte kleren, die boven een koelkast lagen in de garage, door de bewoners gedoofd worden alvorens de brandweer aankwam.

De laatste brand vóór het onafhankelijke Veldegem zou ophouden te bestaan, vond plaats op 20 april 1974 bij de schilder Julien COUDENYS aan de Koning Albertlaan. Roken in bed was er de oorzaak van dat matras en dekens begonnen te branden. Met een poederblusser en emmers water gingen de bewoners het vuur te lijf, en ook werden brandende of smeulende voorwerpen door het venster op straat gegooid. De brandweer diende alleen na te blussen, en de schade bleef beperkt tot enkele duizenden franken.

Kleine branden en beperkt onheil.

Op 20 september 1960 dient een schouwbrand gedoofd in de woning van de weduwe KYNDT-MORTIER aan de Stroelpuistraat,

en op 26 februari is een overvloed aan roet in de schouw oorzaak van een schouwbrand bij Honoré SIMOENS aan de Alf. Meulemanstraat.

Pikant is wel de bedenking door de korpsoverste gemaakt in het verslag van deze laatste brand, klaarblijkelijk bestemd om zijn eigen gemeentebestuur wakker te schudden: "De sirene (eigendom Burg. Bescherming) is defect en kan alleen maar vanuit het bureau der politie bediend worden. Aangezien daar de zondag geen wacht-dienst is, verliep er heel wat tijd voor de sirene in werking gesteld kon worden. Gelukkig kon een kleine ploeg, telefonisch verwittigd, rap vertrekken, maar wat bij een grote brand? Door administratieve sleur geremd kan de herstelling nog lang op zich laten wachten? Spijtig!!!"

Een niet-geruimde schouw en een sterke wind zorgden ook voor schouwbrand bij Leon TAVEIRNE aan de Koningin Astridstraat op 23 januari 1971.

De berm van de spoorweg vatte vuur op 31 augustus 1964. Het vuur tastte ook de boomgaard van Alois VERGEELS langs de Koning Albertlaan aan. De vermoedelijke oorzaak lag bij vuurgens-ters uit een stoomtrein.

Een gedeeltelijke verstopping van de rioleringen op het grondge-bied van Zedelgem doet op 27 november 1966 de garage en de chauffagekelder van Willy DELODDERE aan de Torhoutsesteen-weg onderlopen. Het brandverslag vermeldt: "Door een snel leeg-pompen werd de schade tot een minimum beperkt. De veldwachter en de kantonmier zijn ter plaatse geweest".

Ongeval en onweer.

Een zeer zwaar ongeval deed zich voor op 24 april 1966 langs de Torhoutsesteenweg, waarbij één dode en twee gewonden vielen. Een bij het ongeval betrokken wagen TAUNUS vat vuur, en ondanks de hulp van een dichtbij wonende garagehouder kan men met een poederblusser de vlammen niet doven. De brandweer is slechts 15 minuten na de oproep ter plaatse, maar kan de wagen zeer snel doven.

Tijdens een fel onweer op 9 juli 1969 slaat de bliksem in op het woonhuis van Jules DUYVEJONCK aan de Stroelputstraat. Er is geen brand, maar wel zeer zware schade. Het verslag vermeldt: "In een tweewoonst was de bliksem ingeslagen. Terwijl de ene woonst praktisch onbeschadigd bleef, was het in de tweede woonst alsof zich een zware ontploffing had voorgedaan." De schouw, het dak, de vensters en deuren, de zoldering en de meubels, alles was aangetast.

Ernstige schade.

Ernstige schade loopt een woonhuis op, dat juist naast de melkerij Sint-Laurentius is gebouwd, wanneer daar op 23 augustus 1966 brand uitbreekt. Het pand staat op dat moment leeg, maar op de zolder liggen heel wat boeken gestapeld. Bij de aanleg van een aanpalend "platform" vat het dak van dit woonhuis vuur, en een uitslaande brand volgt. De brandweer kan het vuur vrij snel doven en de op zes meter afstand staande zuivelfabriek loopt geen schade op. Voor de blussingswerken kon gebruik gemaakt worden van een waterput met een inhoud van 60 m³, horende bij de melkerij (waarvan we ook leren dat ze op dat moment voor 20 miljoen frank verzekerd was tegen brand).

Op 1 april 1967 breekt brand uit in een houtmijt bij Gertrude STUBBE aan de Stroelputstraat. Een buur roept de brandweer van Ruddervoorde op, die al volop aan het blussen is, wanneer Torhout aankomt, maar dan stopt en het nablussen aan de Torhoutse collega's overlaat. Oorzaak van de brand is het verbranden van afval op een te dichte afstand van de houtmijt.

Een pechvogel is wel Cyriel TEERLINCK, die op 29 juni 1969 met brand wordt geconfronteerd in de bijgebouwen van zijn woning aan de Koning Albertstraat, en dit op een ogenblik dat hij zijn vroegere brandverzekering heeft opgezegd, en nog geen nieuwe heeft afgesloten. Gelukkig kan de brandweer het vuur snel bedwingen. Oorzaak zijn op het erf spelende kinderen terwijl de bewoners afwezig waren.

Bij textielhandelaar en kleermaker Joël VANDAMME aan de Provinciebaan breekt op 28 september 1969 brand uit in de grote badkamer, waarin ook textielwaren gestapeld liggen. De deur brandt weg, en bij de aankomst van de brandweer heeft het vuur zich reeds verspreid op de zolder, waar ook heel wat brandbaar materiaal aanwezig is. De brandweer wordt gehinderd door de hitte en de rook maar kan toch het vuur afsnijden en doven. De echtgenote van de bewoner dient door een dokter verzorgd te worden wegens shock. De schade wordt geschat op 500.000 Fr.

Brandpreventie en organisatie van de brandbestrijding.

In de zestiger jaren deed de centrale overheid ernstige inspanningen om de brandpreventie te promoten en de brandbestrijding beter te organiseren.

Dit had ook te Veldegem gevolgen.

Vooreerst ging de gemeente over tot aankoop van een aantal brandblusapparaten TUREX voor de gemeentelijke gebouwen (school en gemeentehuis). Verder zond het Veldegemse bestuur op 13 juli 1971 aan de provinciegouverneur een lijst van de inrichtingen op de gemeente, die "onder speciale waakzaamheid" dienden te vallen.

Het betrof op dat ogenblik:

- de Vrije Meisjesschool aan de Kloosterstraat (onderwijsinrichting met ten minste één bovenverdieping);
- de dancings 'Astrid' en de 'De Scheure', en de patronagezaal 'Het Lokaal'.

Veldegem betaalde voor 1976 als gemeente een bijdrage van 358.145 fr. in de kosten van de brandbestrijding.

Ter vergelijking: voor het dienstjaar 1992 werd de bijdrage van de gemeente Zedelgem voor dezelfde brandbestrijding bepaald op 8.389.635 fr.

Hiermee beëindigen we onze artikelenreeks over branden en brandbestrijding in alle Zedelgemse deelgemeenten voor de periode van 1935 tot 1976.

Laat ons hopen dat daar nog eens een vervolg op komt: de oprichting van een eigen brandweerkorps hier te Zedelgem, de grootste gemeente van West-Vlaanderen zonder eigen brandweerkorps.

Patrick Arnou
Burg. J. Lievensstraat 12
8210 Zedelgem

Lijst van de vorige bijdragen.

De vorige bijdragen omtrent branden en brandbestrijding in alle Zedelgemse deelgemeenten verschenen:

- Algemene inleiding: Zilleghem, 13e Jg. (1992), p. 128-136;
- Zedelgem: Zilleghem, 14e Jg. (1993), p. 55-80;
- Loppem: Zilleghem, 15e Jg. (1994), p. 22-40 en 54-74;
- Aartrijke: Zilleghem, 17e Jg. (1996), p. 18-44.

UITSTAPJE VOOR DE LEDEN

Op **zondag 6 september** brengen wij een bezoek aan **IEPER**, het oude bisschopsstadje dat na de gruwel van de Eerste Wereldoorlog uit zijn asse herrees. Onder leiding van Roger Verbeke, stadsgids van Ieper en kenner van W.O.I, maken we een kunsthistorische wandeling van het centrum van de stad naar de Rijselsestraat, Rijselpoort, de vestingen, Menenpoort en markt. Daar kunnen we dan ten slotte nagenieten van de opgedane indrukken bij een pint en/of een hapje.

We vertrekken om *13.30u op het A. Vynckeplein (markt) te Zedelgem*. Omstreeks 14.30u worden we in de inkomhal van het museum "In Flanders fields" (zijkant hallen, kant markt) verwacht.

Wie niet over eigen vervoer beschikt, kan eventueel met andere deelnemers meerijden.

Iedereen hartelijk welkom.

Het Bestuur.

Van 15 augustus tot 6 december loopt de veelbelovende en de als prestigieus aangekondigde Brugse tentoonstelling

"VAN MEMLING TOT POURBUS".

Samen met het Davidsfonds van Zedelgem bezoeken wij de expositie in het Groeningemuseum op zaterdag 17 oktober om 14.30u. Een gids zal er ons rondleiden. Slechts 40 leden kunnen deelnemen. Aarzel dus niet om in te schrijven bij Br. Victor Deceuninck (tel. 20 01 51).

U betaalt slechts 250 fr.

